

การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบล
องครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก*
Community Participation Plan in Ongkarak Sub district Municipality,
Ongkarak District, Nakornnayok Province

เถลิงศักดิ์ เสนาคำ, ทศนีย์ ลักขณาวิชช และ เกียรติศักดิ์ กัลยาสิริวัฒน์
Thalerngsak Saenakham, Tassanee Lakkhanaichonchat and
Kiattisak Kalyasiriwa
มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: kramonporn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่าง 331 คน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทำการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนครัวเรือน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีลงพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ .947 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคส์แควร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก 2) ผลการทดสอบปัจจัย พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

คำสำคัญ: แผนชุมชน; การมีส่วนร่วม; เทศบาลตำบลองครักษ์

* Received December 10, 2018; Revised December 31, 2018; Accepted April 20, 2019

Abstract

This research aimed to study 1) level of community participation plan in Ongkharak Sub district Municipality, Ongkharak District, Nakhonnayok Province and 3) to study the relationship between personal factors and community participation plan in Ongkharak Subdistrict Municipality. The sample size was 331 persons using Taro Yamane's sample size formula at 95% confidence level, then simple random by the way. The questionnaire was used as a tool to collect data. The reliability of the data is .947. The statistic was percentage distribution, percentage, standard deviation.

The results showed that: 1. Sex, age, education, income, length of stay in the community, there was no correlation with the community participation plan in Ongkharak Subdistrict Municipality. 2. The test results show that the occupation was related to community participation plan in Ongkharak Subdistrict Municipality.

Keywords: Community; Participation Plan; Ongkharak Subdistrict Municipality

บทนำ

การแก้ไขปัญหาความยากจนที่ผ่านมา ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งชุมชนเอง มุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการแก้ปัญหา โดยการแก้ปัญหาก็ได้เริ่มต้นจากการให้คนในชุมชนค้นหาข้อมูลในชุมชนแล้วนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และความยากจนของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขกันเอง แนวทางดังกล่าว คือ การจัดทำแผนชุมชนโดยชุมชนและเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน เพราะชุมชนในท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการพัฒนาตนเองเป็นอย่างยิ่ง แผนชุมชนจึงเป็นกลไกที่ชาวบ้านหรือคนในชุมชนร่วมกันกำหนดชีวิตและความเป็นอยู่ในอนาคต รวมทั้งหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ในปัจจุบัน เป็นผลผลิตของการเรียนรู้ชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยคนในชุมชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา

วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งบางกิจกรรมที่ชุมชนไม่สามารถทำได้เอง ก็สามารถขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกได้โดยชุมชนเสนอแผนเพื่อบรรจุเป็นแผนของชุมชนๆจึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามความเข้าใจของแต่ละท้องถิ่น อาทิ แผนแม่บทชุมชน แผนชุมชนพึ่งตนเอง แผนชีวิต เป็นต้น (การจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น, 2559)

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญต่อการจัดทำแผนชุมชนนี้เป็นอย่างมาก คือ ช่วยให้ประชาชนรู้สึกยอมรับและเป็นเจ้าของชุมชนมากขึ้น โดยที่เทศบาลตำบลองค์กรักซ์อำเภอองค์กรักซ์ จังหวัดนครนายก ที่ผ่านมาทางชุมชนได้ร่างและทบทวนแผนชุมชนที่มีอยู่ที่มีอยู่เดิมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายอยู่ดีมีสุขระดับอำเภอและจังหวัด ผลสรุปข้อมูลปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข อย่างไรก็ตามในการร่วมกันทำประชาคมและทำแผนชุมชนที่ผ่านมามีพบว่าโดยภาพรวมแล้วมีบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์และขีดความสามารถในการแสดงออกจำนวนน้อยในการเสนอปัญหาและแนวทางต่างๆ กระบวนการพัฒนาชุมชนดังกล่าวนี้ จึงเป็นรูปแบบของการรอกการสนับสนุนงบประมาณเพียงอย่างเดียว แนวทางการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพจึงควรที่จะมีการจัดทำแผนชุมชนโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีการระดมทรัพยากร ให้ความช่วยเหลือและยอมรับผลที่เกิดขึ้น อันจะเป็นวิธีการที่ดีสำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชุมชนไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน
2. เพื่อศึกษาระดับปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษา การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองค์กรักซ์อำเภอองค์กรักซ์ จังหวัดนครนายก โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาบริบท ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ระดับปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่เทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 2,400 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 331 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน จากนั้นกำหนดสัดส่วนและสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากเพื่อให้ได้มาเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามขนาดที่กำหนด

ขอบเขตของตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ ระดับ การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายกใน 5 ด้าน ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาจากกรอบแนวคิดการจัดทำแผนชุมชน (คู่มือการจัดทำแผนชุมชนและแนวทางการให้การสนับสนุนตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข, 2550) ได้แก่

- 1) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน
- 2) ด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนชุมชน
- 3) ด้านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน
- 4) ด้านบุคลากร
- 5) ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่เทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 2,400 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 331 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามขนาดที่กำหนด

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งได้พัฒนามาจากแบบสอบถามของ Likert ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองค์กร อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใน 5 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน ด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนชุมชน ด้านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย ดังนี้

1. ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1
2. ค่าเฉลี่ย เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $\bar{X}$
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ SD

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน

โดยภาพรวมระดับการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สอดคล้องกับภาพรวมทุกด้าน ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.39 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนชุมชนมากที่สุด และรองลงมามีส่วนร่วมในการรับทราบคำชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน และส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุ อุปสรรคหรือข้อจำกัดชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54, 3.48, 3.39 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยรวม

การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ ประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน	3.39	0.56	ปานกลาง
2. ด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนชุมชน	3.86	0.63	มาก
3. ด้านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน	3.61	0.52	มาก
4. ด้านบุคลากร	4.12	0.66	มาก
5. ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์	3.85	0.62	มาก
โดยรวม	3.76	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$)

ผลการศึกษาระดับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนชุมชน

ในการจัดทำแผนชุมชน พบว่า มีระดับปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ระดับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนชุมชน แยกเป็นรายด้าน

ระดับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนชุมชน	$\bar{X}$	SD	ระดับ ปัญหาและ อุปสรรค
ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน	3.39	0.56	ปานกลาง
ด้านการตัดสินใจวางแผนชุมชน	3.86	0.63	มาก
ด้านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน	3.61	0.52	มาก
ด้านบุคลากร	4.12	0.66	มาก
ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์	3.85	0.62	มาก

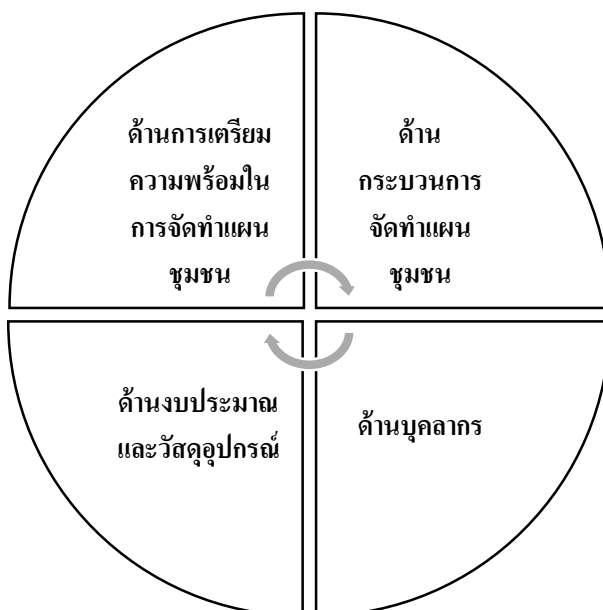
จากตาราง 2 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.90 ด้านการตัดสินใจวางแผนชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ด้านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85

การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ การประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปองค์ความรู้จากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้จากการศึกษาซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

**ความสำเร็จของการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม
ของประชาชนในเทศบาลตำบลองครักษ์อยู่ระดับมาก 4 ด้าน**

การอภิปรายผล

จากผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายกโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนชุมชนและวิทยาการขาดประสบการณ์ ส่วนใหญ่ใช้วิทยาการกระบวนการที่คัดเลือกจากคนในชุมชน ซึ่งอาจมีความรู้และประสบการณ์ยังไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนกระบวนการจัดทำแผนชุมชน จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีดา ธรรมานุชิต (2558) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนรายด้าน ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนนั้นเป็นกระบวนการวิเคราะห์แยกแยะ การหาความสำคัญของข้อมูลในมิติต่างๆ และหาข้อสรุปของข้อมูลชุมชน ซึ่งประชาชนอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดังกล่าวที่เพียงพอ จึงทำให้มีผลต่อการแสดงออก และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนอยู่ในระดับกลาง

ระดับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมต่อการจัดทำแผนชุมชน ตลอดจนระยะเวลาที่แน่นอนในการจัดทำแผน รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบก่อนการทำแผน ตลอดจนประชาชนในชุมชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่เพียงพอ จึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเตรียมความพร้อมและการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการจัดทำแผนชุมชนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิณ ศิริพัฒนา (2558) พบว่า ระดับปัญหาในด้านการศึกษาสภาพ/วิเคราะห์สำรวจข้อมูลชุมชน และด้านกำหนดแผนชุมชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแยกความเห็นพบว่า มีระดับปัญหาในการปฏิบัติมาก คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพสำรวจข้อมูลชุมชนไปใช้ในการกำหนดแผนชุมชน การจัดทำยุทธศาสตร์การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายและการลงคะแนนคัดเลือกโครงการตามลำดับความสำคัญของปัญหา 3) ด้านบุคลากร มีระดับปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากวิทยาการกระบวนการยังขาดเทคนิค และทักษะในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ที่จะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดทุกขั้นตอน 4) ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ มีระดับปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนอยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน พบว่า

1. ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ชายจะมีการแสดงออกทางการเมืองได้ดีกว่าผู้หญิง และให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการประชุม การแสดงความคิดเห็นหรือการปรึกษาหารือในประเด็นต่างๆ เพื่อการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง ในกลุ่มอายุระหว่าง 30 -40 ปี และ 41 -50 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยทำงานและมีประสบการณ์ความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาชุมชน ต้องการให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น จึงมีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกว่าในกลุ่มอายุอื่นๆ และอาจเป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ซึ่งประชาชนเหล่านี้จะอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลานาน และพึ่งพาการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆของชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ จึงเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมการวางแผนพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาสูง ฐานะดี มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา คำปราศรัย (2558) พบว่า อายุ เพศและการศึกษา ที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนแตกต่างกัน

2. ผลการทดสอบปัจจัย พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดทำแผนชุมชนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในชุมชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ ตามแนวคิดการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (2559) กล่าวว่า แผนชุมชนเป็นกลไกที่ชาวบ้านหรือคนในชุมชนร่วมกันกำหนดชีวิตและความ เป็นอยู่ในอนาคต รวมทั้งหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ในปัจจุบัน เป็นผลผลิตของการเรียนรู้ชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ ต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยคนในชุมชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกัน กำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ด้วยการคำนึงถึง ศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดทำแผนชุมชน ควรที่จะคำนึงถึงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ชุมชน ทั้งในด้านกระบวนการมีส่วนร่วม และ

กระบวนการจัดทำแผนชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง พัฒนาศักยภาพวิทยากรกระบวนการในชุมชน และส่งทีมช่วยเหลือในการจัดทำแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรให้การสนับสนุนจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม ให้การสนับสนุนงบประมาณ ดำเนินการที่เพียงพอและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนด้านสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การจัดทำแผนชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ควรคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมของชุมชน ทุกด้านก่อนการจัดทำแผนชุมชน ควรมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ ประชาชนอย่างต่อเนื่อง กำหนดเวลา และสถานที่ที่เหมาะสม มีความสะดวกต่อการเข้ามามี ส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนระหว่าง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท เป็นต้น
2. ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนในพื้นที่อื่น
3. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนในเชิงคุณภาพ โดยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบการสังเกตหรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง : References

- กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2550). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพแผนชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- Ministry of Interior, Department of Community Development. (2007). *Community Development Plan*. Bangkok: Department of Community Development.
- _____. (2550). แนวคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชนในอนาคต.ใน *แนวคิดและประสบการณ์งานพัฒนาชุมชน จากการสัมมนาวิชาการงานพัฒนาชุมชนประจำปี 2550*. หน้า 14 – 19. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- _____. (2007). Concepts and Guidelines for Future Community Development in *Concepts and Experiences of Community Development from the Community Development Symposium, 2007*. Page 14 - 19. Bangkok: Department of Community Development.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- Reaksarai, D. (1984). *Community Development*. Bangkok: Krung Siam Printing
- สำนักสภาสันนิบาตองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). *การจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น*. กรกฎาคม 2559.
- Office of Community Support Council Community Development Institute (Public Organization). *Preparation of Local Community Development Plan*. July 2017.
- สายพิน ศิริพัฒนา. (2558). *การศึกษาสภาพและปัญหากระบวนการจัดทำแผนชุมชนกรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลของจังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Siripattana, S. (2015). *A Study of State and Problems of Community Planning Process. Case Study of Subdistrict Administrative Organization Area of Chachoengsao Province*. Thesis (Public Policy) Burapha University.
- ศรีดา ธรรมานชิต. (2558). *การทำประชาพิชัยเพื่อการจัดทำแผนแม่บทชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Tanmanuchit, S. (2015). *Publication for Community Master Plan in Songkhla*. Master Thesis of Arts (Social Development), National Institute of Development Administration.

110 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2562)

อนุชา คำปราศรัย. (2558). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Kamprasai, A. (2015). *Encouraging People's Participation in Planning Process. Case Study: Muang Kalasin Town Municipality, Muang Kalasin District, Kalasin Province*. Master of Arts (Political Science), Ramkhamhaeng University.

